

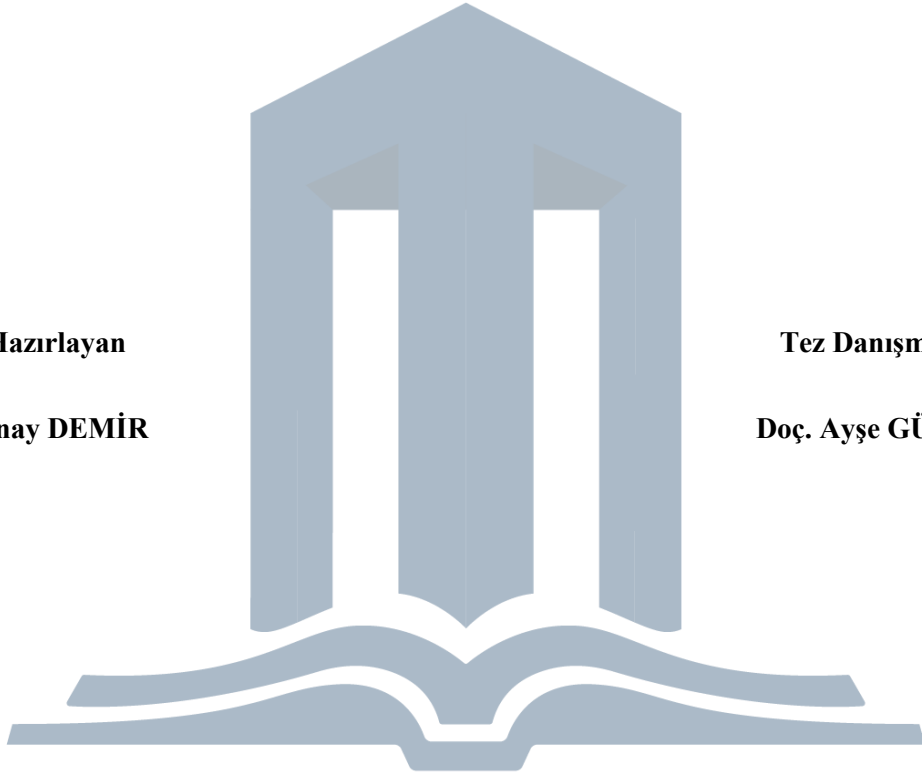
T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SERAMİK ANASANAT DALI

GELENEKSEL ÇANAKKALE SERAMİKLERİNDEN ÇIKIŞLI MOTİF VE
BETİMLEME ÖRNEKLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Sonay DEMİR

Tez Danışmanı
Doç. Ayşe GÜLER

Çanakkale-2019

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Geleneksel Çanakkale Seramiklerinden Çıkışlı Motif ve Betimleme Örnekleri” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını, özgünlüğünü ve bir başka mecraya sunulmadığını, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu ve yararlandığım kaynak ve verilerde hiçbir bir çarpıtma yapmadığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

14 / 11 / 2019

Sonay Demir

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Sonay Demir'e ait "Geleneksel Çanakkale Seramiklerinden Çıkışlı Motif ve Betimleme Örnekleri" adlı çalışma, jürimiz tarafından Seramik Ana Sanat Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Üyeler

İmza

Doç.Dr. Ayşe GÜLER
(Danışman)

Dr. Leyla KUBAT

Dr. Öğr. Üyesi Müjde
Yücel COŞAR

(Handwritten signatures in blue ink)

Tez No : 10318744
Tez Savunma Tarihi : 14. 11. 2019

ONAY

(Handwritten signature of Prof. Dr. Şerif KORKMAZ)

Prof. Dr. Şerif KORKMAZ
Enstitü Müdürü

10.11/2020

ÖZET

GELENEKSEL ÇANAKKALE SERAMİKLERİNDEN ÇIKIŞLI MOTİF VE BETİMLEME ÖRNEKLERİ

“Geleneksel Çanakkale Seramiklerinden Çıkışlı Motif ve Betimleme Örnekleri ” başlıklı yüksek lisans tezinde, 17. yüzyıl ve 20. yüzyıllar arasındaki Geleneksel Çanakkale Seramiklerinin kendilerinden çıkışlı sürdürülebilir motif ve betimlemeler çalışılması amaçlanmıştır. Tez çalışmasının kapsamı; Geleneksel Çanakkale Seramiklerinin tarihsel genel özellikleri ve motif ve betimlemelerin tanınması ve tanıtılması ve yeni motif ve betimlemelerin geliştirilmesinden oluşmaktadır.

Geleneksel Çanakkale Seramikleri kendi içerisinde benzerliklerine rağmen her biri özgün ve tek olma karakteri taşımaktadır. Tezin uygulamalar kısmında bu özelliğe bağlı geliştirilen yöntem için üç yaklaşım belirlenmiştir. Birincisi; geleneksel motiflere bağlı kalarak motif geliştirmedir. Geleneksel Çanakkale Seramiklerinde yer alan çarkıfelek motiflerinin horoz ve tavuk figürü motifi şeklinde yorumlanmıştır.

İkincisi; güncel Çanakkale’den izlenimler, Geleneksel Çanakkale Seramiklerinde uygulanan serbest fırça dekoru tekniği kullanarak betimlenmeye çalışılmış ve ‘yelkenli sörf’ ve ‘olta balıkçılığı’ betimlemeleri ile örneklendirilmiştir. Üçüncüsü, Çanakkale’de bulunan güncel ‘deniz taşıtları’ ve ‘teknede oltalı balıkçılığı’, geleneksel motiflerden yararlanılarak betimlenmiştir.

Tez uygulamalarının sonuçlarına göre; Geleneksel Çanakkale Seramiklerinin, geleneksel ve çağdaş olarak sürdürülebilirliğinde motif ve betimlemeler, hem geleneksel süreklilik hem de çağdaş yorumlar için vazgeçilmez unsurlardır. Uygulamalardaki her üç yaklaşımda da Geleneksel Çanakkale Seramiklerinin her çağda sürdürülebilir olanaklar sunduğu anlaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Seramik, Geleneksel Çanakkale Seramikleri, Motif, Betimleme.

ABSTRACT

MOTIF AND DESCRIPTION EXAMPLES FROM TRADITIONAL CANAKKALE CERAMICS

In this “Motif and Description Examples from Traditional Çanakkale Ceramics” entitled thesis, sustainable motifs and depictions of traditional Çanakkale ceramics between 17th and 20th centuries’ studying is aimed. The scopes of the thesis are course’s consistence of the recognition and introduction of the general historic features, motifs, and depictions of traditional Çanakkale ceramics and the development of new motifs and depictions.

Despite their similarities, each of the traditional Çanakkale ceramics has unique characteristics. In the applications part of the thesis, three approaches that are developed based on these features are highlighted. Firstly, developing motifs based on traditional motifs. Passionflower motifs in the traditional Çanakkale ceramics were interpreted as rooster and chicken figures.

Secondly, current impressions in traditional Çanakkale ceramics are tried to be depicted by using the free brush decor technique and exemplified with the descriptions of sailing surfing and angling. Thirdly, the current watercraft and angling on the boat from Çanakkale are described with traditional motifs.

According to the results of the thesis applications, motifs and descriptions are indispensable elements for both traditional and contemporary consistence of the traditional Çanakkale ceramics. In all three approaches, Traditional Çanakkale Ceramics’ offering sustainable opportunities in all ages is understood.

Key words: Ceramics, Traditional Çanakkale Ceramics, Motif, Description.

ÖNSÖZ

Geleneksel Çanakkale Seramiklerinden çıkışlı motif ve betimleme örnekleri konulu bu araştırmada, Geleneksel Çanakkale Seramikleri incelenerek günümüz yeni motif ve betimlemeleri araştırılmıştır.

Bu çalışmanın oluşum sürecinde bana yardımcı olan tez danışmanım Sayın Doç. Ayşe Güler'e, yardımlarını esirgemeyen Selma Turhan'a, maddi ve manevi desteğini bütün kalbimle hissettiğim aileme ile iş arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Sonay DEMİR

14.11.2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	vi
RESİM LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ.....	x

BİRİNCİ BÖLÜM

GELENEKSEL ÇANAKKALE SERAMİKLERİ

1.1. Geleneksel Çanakkale Seramikleri.....	1
1.2.GenelÖzellikleri.....	2
1.3.DekorTeknikleri.....	3
1.3.1.Astar Teknikleri.....	4
1.3.1.1.Daldırma Tekniği.....	4
1.3.1.2.Akıtma Tekniği.....	5
1.3.1.3.Fırça Tekniği.....	6
1.3.1.4.Parça Ekleme Dekor.....	7
1.3.1.5.Ebru ve Mermer Tekniği.....	8
1.3.1.6.Serpme Tekniği.....	9

İKİNCİ BÖLÜM

GELENEKSEL ÇANAKKALE SERAMİKLERİNDE GÖRÜLEN MOTİF VE BETİMLEMELER

2.1.Çanakkale Seramiklerinde Görülen Formlar.....	11
2.2.Çanakkale Seramiklerinde Görülen Motif ve Betimlemeler.....	11
2.2.1.Bitkisel Motifler.....	12
2.2.2.Hayvan Motifleri.....	19
2.2.3.Gemi ve Yelkenli.....	21
2.2.4.Mimari Öğeler.....	22

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GELENEKSEL ÇANAKKALE SERAMİKLERİNDEN ÇIKIŞLI MOTİF VE BETİMLEME UYGULAMALARI

3.1. Geleneksel Motiflere Bağlı kalarak Motif Geliştirme: Geleneksel Çanakkale Seramiklerinde Yer alan Çarkıfelek Motiflerinin Horoz ve Tavuk Figürü Motifi Şeklinde Yorumlanması.....	24
3.2. Günceli Konu Alan Yorumlar.....	37
3.2.1. Geleneksel Çanakkale Seramiklerinde Uygulanan Serbest Fırça Dekorü Tekniği Kullanarak Günceli Betimleme: Yelkenli Sörf ve Olta Balıkçılığı.....	37
3.2.2. Günceli Betimleme: Geleneksel Motiflerden Yararlanılarak Güncel Deniz Taşıtları Betimlemeleri.....	45
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	53
KAYNAKÇA.....	54
ÖZGEÇMİŞ.....	55

KISALTMALAR

- Ç.** : çap
E.T. : Erişim Tarihi
s. : sayfa
TDK : Türk Dil Kurumu
u. : Uzunluk
Y. : yükseklik
yy. : yüzyıl

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1.1.	Testi, 19.yy.sonu Kaynak: Çanakkale Seramikleri 1996, s.66	5
Resim 1.2.	Çukur Tabak, 20.yy.başı Kaynak: Çanakkale Seramikleri 1996, s.42	6
Resim 1.3.	Çukur Tabak, 1750-1850 Kaynak: Türk Devri Çanakkale Seramikleri 1971, s.53	7
Resim 1.4.	Aslan Biçiminde Kap, 19.yy.sonu Kaynak: Çanakkale Seramikleri 1996, s.116	8
Resim 1.5.	Şişe, 19.yy.sonu 20.yy.başı Kaynak: Çanakkale Seramikleri 1996, s.103	9
Resim 1.6.	Halka Gövdeli Testi 19.yy.sonu 20.yy.başı Kaynak: Çanakkale Seramikleri 1996, s.108	10
Resim 2.1.	Çukur Tabak Kaynak: Çanakkale Seramik Müzesi Mehmet Uzuner Koleksiyonu 2019	14
Resim 2.2.	Çukur Kâse, 1750-1850 Kaynak: Türk Devri Çanakkale Seramikleri 1971, s.57	14
Resim 2.3.	Küp 18.yy Kaynak: Çanakkale Seramikleri Suna İnan Kıraç Koleksiyonu, s.20	15
Resim 2.4.	Testi, 19.yy.sonu Kaynak: Çanakkale Seramik Müzesi Mehmet Uzuner Koleksiyonu 2019	16
Resim 2.5.	Şişe, 19.yy.sonu Kaynak: Çanakkale Seramik Müzesi Mehmet Uzuner Koleksiyonu 2019	17
Resim 2.6.	Şişe, 19.yy. sonu 20.yy.başı Kaynak: Çanakkale Seramik Müzesi Mehmet Uzuner Koleksiyonu 2019	18
Resim 2.7.	Maşrapa, 19.yy.sonu Kaynak: Çanakkale Seramikleri Suna İnan Kıraç Koleksiyonu, s.20	19
Resim 2.8.	Çukur Tabak, 1750-1850 Kaynak: Türk Devri Çanakkale Seramikleri 1971, s.47	20
Resim 2.9.	Aslan Biçiminde Kap, 19.yy. sonu 20.yy.başı Kaynak: Çanakkale Seramikleri Suna İnan Kıraç Koleksiyonu, s.85	21
Resim 2.10.	Çukur Tabak, 1750-1850 Kaynak: Türk Devri Çanakkale Seramikleri 1971, s.28	22
Resim 2.11.	Çukur Tabak, 1750-1850 Kaynak: Türk Devri Çanakkale Seramikleri 1971, s.41	23

Resim 3.1.	Horoz Resimleri, 2018 Kaynak: Sonay Demir	25
Resim 3.2.	Horoz Eskiz Çalışmaları Kaynak: Sonay Demir'in eskiz çalışmaları 2019	26
Resim 3.3.	Horoz Eskiz Çalışmaları Kaynak: Sonay Demir'in eskiz çalışmaları 2019	26
Resim 3.4.	Çukur Tabak, 19.yy. ilk yarısı Kaynak: Çanakkale Seramikleri Suna İnan Kıraç Koleksiyonu, s.28	27
Resim 3.5.	Çarkıfelek Motifinden çıkışlı horoz motifi Kaynak: Sonay Demir'in eskiz çalışması	27
Resim 3.6.	Çukur Tabak, 19.yy.ilk yarısı Kaynak: Çanakkale Seramikleri Suna İnan Kıraç Koleksiyonu, s.30	28
Resim 3.7.	Çarkıfelek Motifinden çıkışlı horoz motifi Kaynak: Sonay Demir'in eskiz çalışması, 2019	28
Resim 3.8.	Çarkıfelek Motifinden çıkışlı horoz motifi Kaynak: Sonay Demir'in eskiz çalışması, 2019	28
Resim 3.9.	Çukur Tabak, 19.yy. ilk yarısı Kaynak: Çanakkale Seramikleri Suna İnan Kıraç Koleksiyonu, s.30	29
Resim 3.10.	Çarkıfelek Motifinden çıkışlı horoz motifi Kaynak: Sonay Demir'in motif çalışması, 2019	29
Resim 3.11.	Çarkıfelek Motifinden çıkışlı horoz motifi Kaynak: Sonay Demir'in motif çalışması, 2019	29
Resim 3.12.	Çukur Tabak, 19.yy. ilk yarısı Kaynak: Çanakkale Seramikleri Suna İnan Kıraç Koleksiyonu, s.24-37	30
Resim 3.13.	Çarkıfelek motifinden çıkışlı tavuk motifi Kaynak: Sonay Demir'in motif çalışması, 2019	30
Resim 3.14.	Çarkıfelek motifinden çıkışlı tavuk motifi Kaynak: Sonay Demir'in motif çalışması, 2019	30
Resim 3.15.	Çarkıfelek motifinden çıkışlı horoz motifi Kaynak: Sonay Demir'in motif çalışması, 2019	31
Resim 3.16.	Çarkıfelek motifinden çıkışlı horoz motifi Kaynak: Sonay Demir'in motif çalışması, 2019	31
Resim 3.17.	Pano Çalışması, 2019 Kaynak: Kişisel Çalışması	32

Resim 3.18.	Pano Çalışması, 2019	32
	Kaynak: Kişisel Çalışması	
Resim 3.19.	Pano Çalışması, 2019	33
	Kaynak: Kişisel Çalışması	
Resim 3.20.	Pano Çalışması, 2019	33
	Kaynak: Kişisel Çalışması	
Resim 3.21.	Pano Çalışması, 2019	34
	Kaynak: Kişisel Çalışması	
Resim 3.22.	Çukur Tabak 18 .yy. sonu	35
	Kaynak: Çanakkale Seramikleri Suna İnan Kıraç Koleksiyonu, s.20	
Resim 3.23.	Madalyon içerisine yerleştirilen horoz motifi,2019	35
	Kaynak: Kişisel Çalışması	
Resim 3.24.	Madalyon içerisine yerleştirilen horoz motifi,2019	35
	Kaynak: Kişisel Çalışması	
Resim 3.25.	Çukur Tabak, 2019	36
	Kaynak: Kişisel Çalışması	
Resim 3.26.	Çukur Tabak, 2019	36
	Kaynak: Kişisel Çalışması	
Resim 3.27.	Sörfçü Resimleri	38
	Kaynak: http://www.gestcard.com.tr 27.07.2019, 02.14	
Resim 3.28.	Bayan sörfçü yorumları, 2019	39
	Kaynak: Sonay Demir'in eskiz çalışmaları	
Resim 3.29.	Sörfçü etütleri, 2019	39
	Kaynak: Sonay Demir'in eskiz çalışmaları	
Resim 3.30.	Sörfçü etütleri, 2019	40
	Kaynak: Sonay Demir'in eskiz çalışmaları	
Resim 3.31.	Sörfçü etütleri, 2019	41
	Kaynak: Sonay Demir'in eskiz çalışmaları	
Resim 3.32.	Çukur Tabak, 2019	41
	Kaynak: Kişisel Çalışması	
Resim 3.33.	Çukur Tabak, 2019	41
	Kaynak: Kişisel Çalışması	

Resim 3.34.	Çukur Tabak, 2019 Kaynak: Kişisel Çalışması	42
Resim 3.35.	Çukur Tabak, 2019 Kaynak: Kişisel Çalışması	42
Resim 3.36.	Deniz kenarında olta balıkçıları eskiz çalışması, 2019 Kaynak: Kişisel Çalışması	43
Resim 3.37.	Deniz kenarında olta balıkçıları eskiz çalışması, 2019 Kaynak: Kişisel Çalışması	43
Resim 3.38.	Çukur Tabak, 2019 Kaynak: Kişisel Çalışması	44
Resim 3.39.	Çukur Tabak, 2019 Kaynak: Kişisel Çalışması	44
Resim 3.40.	Çanakkale Kordon 2018 Fotoğraf: Sonay Demir	45
Resim 3.41.	Çanakkale Kordon 2018 Fotoğraf: Sonay Demir	45
Resim 3.42.	Gestaş Yorumu, 2019 Kaynak: Sonay Demir'in eskiz çalışmaları	46
Resim 3.43.	Yelken Yorumu, 2019 Kaynak: Sonay Demir'in eskiz çalışmaları	46
Resim 3.44.	Yelken Yorumu, 2019 Kaynak: Sonay Demir'in eskiz çalışmaları	47
Resim 3.45.	Balıkçı Tekne Yorumu, 2019 Kaynak: Sonay Demir'in eskiz çalışmaları	47
Resim 3.46.	Teknesiyle Açılmış Balıkçı Yorumu, 2019 Kaynak: Sonay Demir'in eskiz çalışmaları	48
Resim 3.47.	Teknesiyle Açılmış Balıkçı Yorumu, 2019 Kaynak: Sonay Demir'in eskiz çalışmaları	48
Resim 3.48.	Teknesiyle Açılmış Balıkçı Yorumu, 2019 Kaynak: Sonay Demir'in eskiz çalışmaları	49
Resim 3.49.	Teknesiyle Açılmış Balıkçı Yorumu, 2019 Kaynak: Sonay Demir'in eskiz çalışmaları	49
Resim 3.50.	Çukur Tabak, 2019 Kaynak: Kişisel Çalışması	50
Resim 3.51.	Çukur Tabak, 2019 Kaynak: Kişisel Çalışması	50

Resim 3.52.	Çukur Tabak, 2019	51
	Kaynak: Kişisel Çalışması	
Resim 3.53.	Çukur Tabak, 2019	51
	Kaynak: Kişisel Çalışması	
Resim 3.54.	Çukur Tabak, 2019	52
	Kaynak: Kişisel Çalışması	
Resim 3.55.	Çukur Tabak, 2019	52
	Kaynak: Kişisel Çalışması	

GİRİŞ

“Osmanlı dönemi Türk seramik sanatı ile geleneksel halk çömlekçiliği arasında özel bir yere sahip olan Çanakkale seramikleri, üretildikleri 17. yy. 20. yy. arasında belli bir dönemin beğenisinin yanı sıra, halk sanatının yaratma heyecanının çeşitliliğini de gösteren etnografik özellikleriyle değerlendirilir” (Altun, 1997: 276). Geleneksel Çanakkale Seramikleri her biri form ve dekorları ile özgün değere sahiptir.

Geleneksel Çanakkale Seramiklerinden Çıkışlı Motif ve Betimleme Örneklerin araştırılması Tez konusunun evreni Geleneksel Çanakkale Seramiklerinin fırça dekor tekniğiyle motif ve betimlemelerin geliştirerek geleneksel sürdürülebilirlik çalışmalarıyla sınırlıdır.

Tezin birinci bölümü, Geleneksel Çanakkale Seramiklerin tarihçesi ile üretim yöntemleri hakkında genel bilgileri, ikinci bölümü, Geleneksel Çanakkale Seramiklerinde görülen motif ve betimlemeleri içermektedir. Üçüncü bölümde, Çanakkale Seramikleri geleneğinde ve geleneksel unsurların korunarak, yeni motif ve betimlemelerin geliştirilmesi çalışmalarına yer verilmiştir. Çanakkale’de güncel ve doğal çevre incelemeleri yaparak yeni motif ve betimlemelere ışık tutmak hedeflenmiştir.

Tezin önemi, Geleneksel Çanakkale Seramiklerinin formlarıyla bütünlük gösteren motifleri ve betimlemelerinden yola çıkarak günümüze yeni önermeler sunmak ve geleneğin devam etmesine yeni motif ve betimlemelerle katkı sağlamaktır

BİRİNCİ BÖLÜM

GELENEKSEL ÇANAKKALE SERAMİKLERİ

1.1. Geleneksel Çanakkale Seramikleri Tarihçesi

Osmanlı Dönemi'nde geleneksel çömlekçilik önemli bir yere sahip olup, Geleneksel Çanakkale Seramikleri geniş bir coğrafyaya dağılmıştır (Altun, 1996:6). Batı Anadolu'da yer alan Çanakkale 17. yüzyıl sonlarında ipek, yelken bezi, çanak çömlek üretimiyle ön plana çıkmıştır. 17 yüzyıldan itibaren Çanakkale'de üretilen seramikler yabancı gezginler tarafından satın alınarak, yurt dışındaki koleksiyonlarda yer almaya başlamıştır. Çanakkale özellikle 18. yüzyıl ortasından 20. yüzyıl başına kadar seramik merkezi olmuştur. Çanakkale seramikleri stil, kompozisyon, renk ve desen bakımından Anadolu Türk seramiğine katkı sağlamıştır. 18. yüzyıl ve 19. yüzyılın ilk yarısına kadar Çanakkale Seramikleri stilize ve çok etkileyici kompozisyonlarıyla ileri bir sanat görüşüne işaret eder. Çanakkale'de çoğunlukla küp, çukur tabak, sürahi, testi ve vazolar karşımıza çıkmaktadır. 19. yüzyıl ikinci yarısından itibaren Çanakkale Seramiklerinde sır üzerine siyah, mavi, beyaz, kırmızı renkler gibi ilk fırınlamadan sonra uygulanıp düşük sıcaklıkta tekrar fırınlanır. Fakat altın yıldız fırınlanmadan direkt seramik formun üzerine uygulanır. Çanakkale Seramiklerinde boyamalar iki türde yapılmıştır. Yaygın biçimde fırça darbeleriyle işlenen desenler ustasının özgünlüğünü ortaya koyarak imza niteliği taşır. İkinci ise, konturlar daha koyu siyah, mor, kahverengiyle çizilir ve içi doldurulur (Öney, 1971: 2-3, 105). Çanakkale Seramiklerinde gemi tasvirleri ve merkezi kompozisyonlu kendine özgü tabaklar erken dönemde, yayvan tabakların sırüstü uygulamalar ise geç dönemde yapılmıştır. Aynı zamanda gemili tabakların yanında cami, köşk tasvir örnekleri de görülmektedir (Altun, 1996: 7). Geç dönemde ise, burmalı ve kulplu sürahilerin ağız kuşbaşı, gaga veya emzik ağızlı örnekler görülmektedir. Gövdelerinde, büyük ya da renkli çiçek, dal boyamalarıyla ve kabartmalarıyla ilginç görünüşleri vardır (Altun, 1997: 275).

1.2.Genel Özellikleri

“Erken dönemin eserlerin başında gelen tabaklar, kullanım amaçlarının bol çeşitli süslemeleriyle birlikte kaliteli işçilikleri dikkat çekmektedir. Bu tabakların büyük kısmı natüralist kökenli ama stilize çizgiler taşıyan bir üslup taşımaktadır” (Sanay, 1989: 35). 17. yüzyıl sonlarından 18. yüzyıla kadar olan örneklerde çukur çanak, tabak, küpler yapıldığını görülür. Bu örneklerde desenler yeşilimsi renksiz veya kahverengimsi, turuncu, kirli sarı veya bej renkli şeffaf sır altına boyanmıştır.

Çukur tabaklarda düz ya da kıvrım kenarlara sahip merkezi kompozisyon yer alır. Açık veya kapalı sahanlar, meyvelikler, yaprak biçimli tabaklar, sepet örgülü formlar en çok bilinen örnekleridir. Kapalı formlarda ise, şişkin gövdeli, uzun boyunları, kulpları olan ve abartılı kabartma ağızları ile zengin bir çeşitliliğe sahiptir (Kaleiçi müzesi). 18. Yüzyıl Geleneksel Çanakkale Seramiklerinde desen, kompozisyon olarak serbest fırça darbeleriyle, soyut çiçek rozetleri, yelkenliler, camiler, köşkler, kuşlar ve hayvanlar büyük bir ustalıkla soyut bir şekilde formlara aktarılmıştır. İskelede birebir gözlem yaparak bölgenin o anını yansıtan gemili tabaklar, cami ve köşk gibi mimari öğeleri barındıran tabaklar da ustalığı en iyi yansıtan örneklerdir (Sanay, 1989: 35). 18. yüzyılın sonunda yaygın olan tabaklarda kenar bordürleri kafes motifi olup, merkezde içleri stilize bitkisel kıvrımlı ve fisto kenarlı rozetler, üçgen rozetler yer almaktadır. Çanakkale Seramiklerinde günlük kullanıma uygun olmasıyla beraber özel zamanlarda kullanmak için abartı süslemeli bezemelerde çalışılmıştır.

19. yüzyıl ve 20. yüzyılda küp, ibrik, vazo, şekerlik, lamba, mangal, çanak, çömlek, hayvan ve insan şeklinde biblo gibi kullanım alanına üretilen bazı Çanakkale seramiklerin kalitesi düşüktür (Öney, 1991: 104). “Topun yanına çiçek deseni çizilmesi, dalgaların çok basit çizgilerle ifade edilmesi bu tabaklara da naif bir karakter kazandırmaktadır. Kabartma süslemenin aplike olarak uygulanmasında bile barok karakter yanında bu özellik dikkat çeker. Horoz, at, kuş gibi hayvan kabartmaları biçimindeki ağızları ise, eski madeni ve seramik kapların halk sanatındaki yansımalarını bulmak mümkündür” (Altun, 1996: 7).

Osmanlı Dönemi Türk Seramik Sanatı ile geleneksel halk çömlekçiliği arasında özel bir konuma sahip olan seramikler, halk sanatının yaratma heyecanında o yörenin kültürel özelliklerini barındırmaktadır (<http://seramik.kaleicimuzesi.com>). Üretilen maşrapa örneklerinde burmalı ya da düz kulplu olup akıtma tekniği ile sır üzerine yaldız, renkli boyalarla stilize edilmiş çiçek ve yapraklar motifleriyle bezenmişlerdir. Maşrapa da

görülen özellikler çift kulplu testilerde zenginlik gösterir. 19. yüzyılda şişkin gövdeli, ince uzun boyunlu, burmalı ve düz kulplu testiler ağızlarının şekillerine göre gruplandırılmıştır. Testilerin genellikle hayvan biçimli formların emziklerin hemen arkasında suyu doldurup boşaltmak için bölümleri vardır. Ağızın iki yanındaki kabartmalar göz hissi vermektedir. At başlı, boyunları kanatlı, şişkin gövdeli testilerin, gövdelerinde hayvan figürü ve iki yanında içlerine mum koymak için yuvalarda yer alır. Genellikle kahverengi veya yeşil sırla sırlanarak sır altı dekoru veya altın yıldız eşliğinde formlar ortaya çıkmıştır

(<http://seramik.kaleicimuzesi.com/>).

1.3. Dekor Teknikleri

Geleneksel Çanakkale Seramiklerinde tornada şekillendirilmiş kırmızı çamur üzerine bej, krem renkte astar, sır altı fırça dekoru, sır üstü, aplike, mermer tekniği, akıtma dekorları görülmektedir. Çanakkale merkez atölyelerinde 18.yüzyıl ortası ve 19. yüzyılın ikinci yarısı arasında üretilen seramikler biçim, kompozisyon, renk uyumu ve dekor yönüyle bu dönemde farklı yörelerde yapılan seramiklerden ayrılmaktadır (Okumuş, 2000: 72). Çanakkale seramikleri stil, kompozisyon, renk ve desen bakımında Anadolu Türk seramiğine yenilik getirmesi bakımından da önem taşımaktadır. Kırmızı çamura ender olarak bej astar kullanılarak sır altı tekniğiyle işlenen Çanakkale Seramikleri, ilginç desenleri ile dikkat çekmektedir. 19. yüzyılın ikinci yarısı ve 20. yüzyıldaki örneklerde çoğunlukla sır üstü boyama da kullanılmıştır (Öney, 1971: 2).

Sır altı dekoru en yaygın tekniktir. Deri sertliğindeki seramik astarlanıp kurutulmaya bırakılıp ve fırınlanır. Fırından çıktıktan sonra desen çizilip, sıraltı boya ile fırça dekoru yapılmaktadır. Seramiklerinde şeffaf sır yoğunlukta olup, krem renkli astar üzerine, kahverengi, kahverengi yakın mor, turuncu, sarı, mavi, lacivert renklerle desen açıkça seçilir. 19. yy. ikinci yarısından itibaren Çanakkale Seramiklerinde sır üzerine siyah, mavi, beyaz, kırmızı renkler gibi ilk fırınlamadan sonra uygulanıp düşük sıcaklıkta tekrar fırınlanır. Fakat altın yıldız fırınlanmadan direkt seramik formun üzerine uygulanır. Çanakkale Seramiklerinde boyamalar iki türde yapılmıştır. Yaygın biçimde fırça darbeleriyle işlenen desenler ustasının özgünlüğünü ortaya koyarak imza niteliği taşır. İkinci ise, konturlar daha koyu siyah, mor, kahverengiyle çizilir ve içi doldurulur (Öney, 1971:2- 3).

Çoğunlukla astar uygulamaların görüldüğü seramiklerde sır altı dekoru, sır üstü dekoru ve parça eklemeli dekor teknikleri görülmektedir. Astar dekoru ve uygulama

tekniklerine göre, seramik örneklerde daldırma, akıtma, fırça tekniği, ebru ve mermer, serpme tekniği kullanılmıştır(Okumuş, 2000: 75).

1.3.1. Astar Dekorları

“Seramikte astar olarak tanımlanan madde, esas ürünü oluşturan çamurun üzerine çekilen ince çamur tabakasıdır. Astarın tarihçesi eskiye dayanır. İnsanlar sırn bulunmasından önce seramik kapların süslenmesinde astar kullanmışlardır. İlk astar örneklerinde, koyu renkli pişen çamurlar üzerinde açık renkli killer ile yapılan bezemeler izlenir” (Arcasoy, 1983: 145). Astarlama deri sertliğine gelmiş formun üzerine uygulanan bir yöntemdir. Kullanılan astarlar beyaz ya da renkli olarak kullanılabilir sonra bisküvi pişirme işlemi gerçekteştirilir. Daha sonra şeffaf sırla sırlanan ürün sırn derecesine göre fırınlanır. Astar dekorları, daldırma, akıtma tekniği, ebru ve mermer tekniği, serpme tekniği, parça ekleme dekorları gibi yöntemlerle uygulanabilir(Kubat, 2002: 36).

1.3.1.1.Daldırma Tekniği

Daldırma tekniği ile astar, deri sertliğinde ya da bisküvisi yapılmış ürünlere uygulanır, yaş ürünlere astar uygulanmaz. Hazırlanan astar, geniş ağızlı bir kap içine alınır, yoğunluğu belirlenir. El ya da maşa yardımıyla ürün batırılıp çıkarılır ve kurutmaya bırakılır (Okumuş, 2000: 78).

Resim 1.1. Testi 19.yy.sonu
Kaynak: Öney, 1996: s.66

1.3.1.2. Akıtma Tekniği

Akıtma dekorları, “deri setliğindeki veya pişirimi yapılmış ürünler üzerine astar, sır veya boyaların akıtıcı aletler yardımıyla akıtılarak yapılan dekor tekniğidir. Astarla yaş çamurlar üzerine yapılan akıtma dekorlarının seramik tarihi içerisinde önemli bir yeri vardır” (Sevim, 2007: 94). Akıtma yönteminde, kırmızı çamurla şekillendirilmiş parça astar içine daldırıldıktan sonra çömlekçi tornası üzerine alınır.

“İçlerine kırmızı, siyah, sarı, yeşil vs. astarların konulduğu önceden hazırlanmış sivri uçları bir ya da birkaç milimetre delik boynuz ve ona benzeyen çinkodan yapılmış ince uzun kıvrık boyunlu küçük hazneler akıtmada kullanılmak üzere sıraya alınır. Astara daldırılmış yaş parçalar tornanın üzerinde yavaş yavaş döndürülürken içinde renkli astar bulunan boynuzlardan birisiyle delik uç parça üzerine değiştirilerek sırayla yukarıdan aşağıya doğru fileler çekilir. Çarkın dönme hareketine göre filelerden süzülerek kendi süsleme tarzına özgü bir görünüm kazanır”(Okumuş, 2000: 70).

Resim 1.2. Çukur Tabak 20.yy. başı
y.8,3 cm. ağız ç.27.2cm.
Kaynak: Öney, 1996: s.42

1.3.1.3. Fırça Tekniği

Fırça dekorlarında, “insanoğlu seramiklerin dekorlanmasında asırlardır birçok araç ve gereçler kullanmışlardır. Bu araç ve gereçler zamanla değişime uğrayarak geliştirilmiştir. Fırça dekorları ise gelenekselliğinden pek fazla bir şey kaybetmeden aynı çekicilik, estetik ve duyarlılıkla uygulanmıştır. Bu dekorları uygulamak için fırçadan çok tasarımcının yaratıcı gücü, el becerisine bağlıdır” (Sevim, 2007: 108). Geleneksel Çanakkale Seramiklerinde görülen fırça dekoru, bütün formlarda bitkisel, hayvan motifleri karşımıza çıkmaktadır.

Resim 1.3. Çukur Tabak (1750-1850)

Çap: 29,5 cm, Yükseklik: 6,5 cm ,

İstanbul Çinili köşk müzesinde env. 175 de kayıtlıdır.

Kaynak: Öney, 1971: resim 53

1.3.1.4. Parça Ekleme Dekor

Parça ekleme dekoru, şekillendirme işlemi bitmiş formun deri sertliğine gelmesinden sonra yapılır. Bu uygulama ekleme yapılacak parçaların ayrı yerde plaka ya da kalıpla modeli hazırlandıktan sonra çamurun biraz çekmesi sonra ana gövdeye uygun bir şekilde applike edilmesi ile gerçekleştirilir. Parça eklemeler ile yapılan dekorlar da ana formda bir bütünlük oluşturur. Ana formun etkisini artırmak üzere gerçekleştirilen uygulamalar dekor amaçlıdır. Çanakkale Seramiklerinde fırça dekorunun yanı sıra forma rozetler, yapraklar, armalar gibi parçalarda eklenmiş formlarda karşımıza çıkmaktadır (Tekiye,2015: 33)

Resim 1.4. Aslan biçiminde kap 19.yy. sonu 20.yy başı

Yükseklik: 17,5 cm , u.21.5cm.

Kaynak: Öney, 1996: s.116

1.3.1.5 Ebru ve Mermer Tekniği

Ebru ve mermer teknikleri, düz yüzey üzerine yapılan astar teknikleridir. Çukur kâseler, tabaklar için uygun bir tekniktir. Ürünün yaş olması önemlidir. İstenilen hareketi vererek, astarın ürün üzerinde yüzeyde kalabilmelidir (Kubat, 2002: 40)

Ebru tekniğinde, elde edilmek istenen renk sayısı kadar puar içine alınan astar boza kıvamında olması önemlidir. Ürünün yüzeyi ıslak sünger ile silinir. Ürünün bir kenarından diğer kenarına paralel şekilde seri bir şekilde aktarılır. İnce bir metal, süpürge sapı gibi alternatiflerle ters yönden paralel çizgiler çizilerek, ebru deseni gibi bir yüzey elde edilir (Kubat, 2002: 40). “Mermer yöntemi, girdap gibi dönen güzel etkisiyle tamamıyla forma baskın gelen bir yöntemdir” (Okumuş, 2000: 85).

Resim 1.5. Şiše 19.yy. sonu 20.yy başı
Yükseklik: 23,6 cm , dip ç. 8.2 cm.
Kaynak:Öney, 1996: s.103

1.3.1.6. Serpme Tekniği

“Serpme tekniği,” bu teknik genellikle bisküvi pişirimi yapılmamış yarı yaş ürünler üzerine uygulanır. Önce dekorlanacak parça üzerine elle ya da bir alet yardımıyla beyaz astar serpilir. Üzerinde gelişi güzel lekeler oluşan parça bisküvi pişirimi yapıldıktan sonra şeffaf sırla sırlanır. Bu teknikle ham sır üzerine yeşil, kahve gibi renkler serpilerek de aynı sonuçlar alınabilir (Okumuş, 2000: 86).

Resim 1.6. Halka Gövdeli Testi 19.yy. sonu 20.yy başı
Yükseklik: 25,3 cm, dip ç. 8 cm.gövde ç.14,5cm. ağız ç.5,2cm.
Kaynak: Öney, 1996: s.108

İKİNCİ BÖLÜM

GELENEKSEL ÇANAKKALE SERAMİKLERİNDE GÖRÜLEN MOTİF VE BETİMLEMELER

Geleneksel Çanakkale Seramiklerinde formlar ve yüzeylerinde görülen bezemeler, geleneksel kimliğini tanımlayan birbirlerinden ayrıştırılmaz parçalarıdır. Temel formlar bezemelerle hareketlenmiş, sır altı uygulamalardan applike ve yüksek rölyef ile verilişlerine kadar ayrıştırılmaz bütünselliklerini korumuşlardır.

Son döneme ait hayvan formları kimi testi formlarında bezeme ögesi olarak kullanılabilmiştir. Dolayısıyla, tez konusu motif ve betimlemeleri içermekle birlikte öncelikle onların uygulandıkları ana yapı olan formlarına da değinmek gerekmiştir.

2.1.Çanakkale Seramiklerinde Görülen Formlar

Geleneksel Çanakkale Seramiklerinde Görülen formlar günlük ihtiyaçlar doğrultusunda ve ticari amaçla kullanılmak üzere satışa sunulmuştur. Formlar testiler, çanak, tabak, şişeler, hayvan biçimli kaplar, maşrapa örnekleri de görülmektedir.17.yüzyıl ve 18 yüzyıl sonuna kadar formlar yalın sade iken, formların sır altı dekoru ve aplikeler ön plandadır. Üzerine dekorlanan motif ve betimlemeler her ustanın kendine has fırça vuruşuyla formlarda bir bütünlük oluşmuştur. Daha sonraki dönemlerde ise, formlarda abartıya, süslemeye daha gösterişli formlar ortaya çıkmıştır. Formların üzerine çiçek, yaprak rozetleri ve altın yıldızlar, bitkisel bezemelerde uygulanmıştır.

2.2. Çanakkale Seramiklerinde görülen motif ve betimlemeler

Motif'in kelime anlamı, yan yana gelerek bir bezeme işini oluşturan ve kendi başlarına birer birlik olan öğelerden her biridir (TDK, 2019: 20. 34). Motif; kompozisyon içerisinde önemli ve baskın karakterli olması amacıyla yeterince sık tekrarlanan tasarlanmış bir birim ya da örüntüdür. Motif, bir müzikal kompozisyondaki “tema” veya “melodi” ye benzerlik gösterir (Ocvirk, Stinson, Wigg, Bone, Cayton, 2015: 46). Betimlemenin kelime anlamı ise, tasarlama, bir şeyi sözle veya yazıyla anlatma, göz önünde canlandırma, tasvirdir. (TDK, 2019: 20. 38). Üslup ise, tarihi dönemler ve sanat akımlarında ortaya çıkmış öznel sanatsal karakter ya da baskın biçim eğilimleri. Üslup, sanatçıların eserlerine bireysel karakterler kazandırmak için malzemenin ifadesi kuvveti kullanımı anlamına da gelebilir (Cayton, 2015: 3).

“Bezemenin temel ögesi motif, desen ve çizgilerdir. Bunların hepsini birden öge olarak da adlandırabiliriz. Örgeler tek başlarına ya da bir kompozisyon içinde kullanılabilir. Örgeler soyut ya da somut olabilirler. Somut örgeler, insan, hayvan, bitki ya da cansız maddelerin betimlemeleri veya bu tür natürel nesnelere esinlenerek oluşturulmuş şekillerdir. Soyut örgelerse çoğunlukla geometrik şekillerden oluşan veya nesnel örgelerden esinlenilmeden oluşan nesnel olmayan şekillerdir. Soyut şekiller nesnel değillerken nesnel bir şeyi sembolize edebilecek şekilde tasarlanabilen örgelerdir” (Edebiyat sanat akademisi,17.04.2019:10:40).

Geleneksel Çanakale Seramiklerinde görülen motiflere bakıldığı zaman, ortasında çiçek rozetli, çiçek demeti, kuş, zürafa balık vs. hayvan figürleri serviler, nar gibi bitkisel motiflerin birlikteliğiyle tabiatın etkileri görülmektedir. Motifler, başlı başına motif olmasına rağmen her ustanın kendine has üslubuyla seramiklerin üzerinde yeniden hayat bulmuştur. Burada önemli olan tek bir fırça vuruşuyla bile motifin hareketliliği sağlanmış, durağan ya da kendi içinde bir anlam ifade eden onu tamamlayacak unsurlarla birleşince üretilen seramik formlar bir bütünlük oluşturulmuştur. 17- 19 yüzyıllar arasında motifler sade bir anlatımda iken, 19. yüzyılın ortasından itibaren daha abartılı ve sır altı dekorun yanı sıra applike tekniğiyle forma yaprak, çiçek rozetleri applike ilave edilmiştir. Renkli sırlarla birlikte bazen de sır üstü fırça dekoru tekniğiyle altın yıldız da kullanılmıştır. Son dönemde abartılı, seramikler ortaya çıkmıştır.

2.2.1.Bitkisel Motifler

Bitkisel motifler; serviler, nar, gül, lale, sümbül, karanfil vs. bitkiler stilize edilerek formların üzerine aktarılmıştır. Servi dimdik ayakta durmasıyla göğü de temsil eder. “Hayat ağacı, sürekli gelişen, cennete yükselen hayatın, dikey sembolizmini oluşturur. Sürekli değişim ve gelişim içinde evreni sembolize eder. Servi, sedir, incir, nar, meşe gibi ağaçlar değişik toplumlarda hayat ağacının sembolüdür” (Erbek, 166). Serviler aynı zamanda ölümsüzlüğü simgelerken, nar ise cenneti ve bereketi simgeler. Nar formlarda stilize edilen dallarla beraber bir bütünlük içerisindedir.

Tabaklar krem, bej renkli astarlı olup, şeffaf sırlıdır. Dışa dönük ağızlı, yayvan gövdeli, halka kaidelidir. Kenar bordürü aralıkla yerleştirilmiş kafes desenlidir. Ortasına yerleştirilmiş rozetler, fisto desenli madalyon örnekleri, içi yıldız şeklinde bölünmüş, merkezi papatya, kollarının arası çiçeklerle bezenmiş örneklerde mevcuttur(Sadberk Hanım Müzesi, 1991: 116). Bazen de tabaklarda bir vazo içerisinde çiçek demeti yer alır. Çiçekler ve yapraklar bir uyum içerisinde serbest fırça tekniğiyle verilmiştir. Tabagın

ortasında çiçek demeti yer alırken ortasında bir kuş stilize edildiği görülmektedir. Kenar bordürü bir ara çiçek ve yapraklarla ilişkilendirilmiştir (Öney,1971: 22). Aynı zamanda stilize edilmiş bitkisel motifler, çarkıfelek motifi, fisto kenarlı rozet çiçekler, nar, karanfil gibi motifler sır altı hem applike dekoru ile uygulanmıştır. Çiçek motifi ya da çiçek demetleri, fisto kenarlı üçgen, kare daire madalyonlar içerisinde ve bitkisel kıvrımları bulunan yuvarlak madalyon örneklerinde yer almıştır.

Orta merkezli bitkisel madalyon örneklerinde ise; merkezi yedi dilimli ve fisto kenarlı yuvarlak, madalyon içinde bir kökten iki yana doğru açılan laleler, üstte armut aralarında küçük çiçek ve yapraklar bulunmaktadır. Aynı zamanda içi Rumi kıvrımlarla ve rozet çiçekle bezeli madalyon örnekleri mevcuttur. Üç yapraklı yonca biçimli madalyon örnekleri ise, ortası rozet çiçek ve yapraklarla bezelidir (Kıraç, 1996: 22). Tabağın ortasında bir nokta ile başlayan ve stilize edilen bitkisel motifin, çiçeğin kendi içerisinde serbest fırça darbeleriyle tek bir hamleyle dönerek bitkinin yapraklarını oluşturur. Bitkisel motife bakıldığında kendi içerisindeki hareketli yapısı ön plana çıkar. Kenar bordüründe ise stilize edilmiş bitkiden yola çıkarak serbest fırça darbeleri kullanılmıştır. Bazen dairesel bazen de kıvrık çizgilerle hareketli dönüş yapan motif aynı zamanda hareketliliğinde rüzgârın etkisi olduğunu düşündürmektedir. Madalyonlar dışında merkezi motifler arasında daha az fırça vuruşuyla oluşturulmuş sadeleştirilmiş çarkıfelek motifi yer almaktadır. Son zamanlarda sadeleştirilen bitkisel motifin daha yalın dört beş fırça vuruşuyla motifin dönme hareketleri tamamlanmıştır. Hareketli yapısında hiçbir şekilde bozulma olmamıştır (Kıraç, 1996: 29).

Resim 2.1. Çukur tabak

Yükseklik 5 cm. çap 24 cm.

Kaynak: Çanakkale Seramik Müzesi, Mehmet Uzuner Koleksiyonu 2019.

Çukur kâse örnekleri krem astar üzerine şeffaf ve yeşil sırlıdır. İlk örnek mor, kahverengi ve kirli sarı boyayla, ortasında bir beneğin etrafı sarı noktalar halinde bir çiçek gibi, yanında büyükten küçüğe üç adet yaprağın birlikteliği görülür. Bordürün altında fisto deseni vardır. Diğer örnekte ise, dışta rozet şeklinde beyaz çiçekler yer alırken, etrafı daha küçük lacivert çiçeklerden meydana gelmektedir (Öney, 1971: 30).

Resim 2.2: Çukur Kase 1750-1850

Yükseklik 23 cm. çap 18 cm.

Kaynak: Öney, 1971: resim 57.

Yükseklikleri 22,9 ve 36 cm arasında çapları 18cm. olan küp formlarında ise boyun kısımlarına kafes deseni ve dalga motifinin eşlik ettiği görülmektedir. Bazı örnekler de desenler mavi lacivert renkle bir sıra çiçek ve yapraklarla tamamlanmış şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bazen de gövdelerinde bulunan dört madalyon beyaz astarlanıp, desenler kahverengi boya ile uygulanmış, şeffaf sırla sırlanmıştır. Madalyon oluşturan örneklerin içinde serviler de, serbest fırça darbeleriyle dekorlanmıştır. Stilize edilmiş bitkisel bezeme örnekleri de görülmektedir(Kıracı, 1996: 20-21).

Resim 2.3. Küp 18.yy.

Yükseklik 31,8, ağız ç. 12.5 cm. gövde ç.: 20.5 cm. dip ç. 9.7 cm.

Kaynak: Çanakkale Seramikleri Suna İnan Kıracı Koleksiyonu, sf.20.

Testi örneklerine bakıldığı zaman her biri birbirinden farklı stilize edilen çiçek, çiçek demetleri ya da rozetlerin etrafı çiçek dallarıyla bir bütünlük içerisinde dekorlanmıştır. Bazen de düz ağızlı, uzun boyunlu, şişman gövdeli burmalı kulplu ya da ağız kısmı gaga ya da kuşbaşı şeklinde örnekleri mevcuttur. Gövdesinde yaprak veya çiçek rozetlerin applike edildiği görülmektedir. İki yanda göz hissi gibi birer rozet yer almaktadır(Öney, 1991: 125).

Resim 2.4. Testi 19 yy.sonu

Yükseklik 18cm, ağız ç. 12.5 cm. gövde ç.: 34,5 cm. dip ç. 9.7 cm.

Kaynak: Çanakkale Seramik Müzesi, Mehmet Uzuner Koleksiyonu, 2019.

Bezemelelerdeki çiçek rozetler genellikle 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başlarında görülür. Rozet çiçekler, yaprakların üstünde ya da hilal motifiyle beraber gövdelerde yer alır. Rozet çiçekler küçük ya da orta büyüklükte formların gövdelerinde tek başına yer alırken, bazen de çiçek rozetine bir sapın yanında iki yaprağında eşlik ettiği görülür. Bir bakıma da yapraklarıyla beraber çiçek motifine benzemektedir. Aslında rozet çiçekler forma göre farklılık göstermektedir. Kimisinde daha büyük yapılarak, kimisinde daha küçük eklenerek forma farklı bir bakış açısı kazandırmıştır. Rozet çiçeklerin yanı sıra hilal, gül, sümbül, arma gibi motiflerinde formlarda kullanıldığı görülmektedir. Biçim yapılarına göre, bazı örneklerde maşrapalarda gövdenin ön kısmında yer alırken, ağız kuşbaşı şeklinde olan testilerde, boyun ve göz hissi veren iki adet kabartma rozetlerin eklendiği görülür. Gövdenin ön kısmında yaprağın altında, kabartma rozetlerin birlikteliğiyle formlarda ayrı ve aynı zamanda stilize edilen bitkisel motiflerinde beraber kullanıldığı görülmektedir.

Armudi gövdeli şişelerde, rozet çiçeğin diğer motiflerle birlikteliği görülür. İbriklerde, genellikle forma üç adet çiçek rozeti eklenmiştir. Halka gövdeli testiler de, gövdenin iç ve yan kısımlarında rozet çiçekler yaprakların birlikteliğiyle görülür (Kıraç:1996,110).

Resim 2.5. Şişe, 19. yüzyıl sonu

Yükseklik 25 cm, ağız ç. 12.5 cm. dip ç. 9.7 cm.

Kaynak: Çanakkale Seramik Müzesi, Mehmet Uzuner Koleksiyonu, 2019.

Formların üzerinde kullanılan diğer motif ise, gül motifidir. Gül motifi formlarda maşrapa, şişelerde, ibrik ve testi örneklerinde görülmektedir. Yukarıda bahsedildiği gibi rozet çiçeklerin yanında gövdesinde gül motifinin yanı sıra hilal motifiyle birlikte bezeli örneklerde vardır. Sır üzerinde altın yıldızla verilen bitkisel motiflerle form zenginleştirilmiştir. Armudi gövdeli şişelerde gövde üzerinde kabartma olarak gül, çeşitli çiçeklerle birlikte yaprakların eşlik ettiği görülmektedir (Kıraç:1996,103).

Resim 2.6. Şişe 19 yy.sonu 20.yy.başı

Yükseklik 31,3 cm, ağız ç. 4,8 cm. dip ç. 8,8cm. gövde ç.13.5cm

Kaynak: Çanakkale Seramikleri Suna-İnan Kıraç Koleksiyonu s.103

Bezemelede doğa yansımalarına baktığımız zaman, çiçek rozetlerin dışında yaprak çeşitleri de karşımıza çıkar. Yaprak motifi, genellikle formların gövdelerinde tek bir yaprak kabartması olarak görülür. Günlük ihtiyaçlar doğrultusunda gelişen formlarda, maşrapa, testi, şişe, halka gövdeli ve at başlı testilerde, şekerliklerde, fıçı biçimli kaplarda, kapaklı küplerde yaprak motifi görülmektedir. Yaprak motifi formlarda, ya tek başına tek bir motif olarak ya da daha küçük boyutlarda şekillenerek rozet çiçeklerle beraber ,onları destekleyecek şekilde bazen de fırça dekorunun birlikteliğinde görülür. Bazende yaprak motifi asma yaprağı olarak formların yapısına göre değişkenlik gösteren kabartma şeklinde eklenmiştir.

Geleneksel Çanakkale seramik formlarına bakıldığında iki üç çeşit yaprak çeşidi görülmektedir. Yaprak motifi yanında serbest fırça darbeleriyle yapılmış bitkisel bezemelerle birlikte kullanılmıştır. Bazen de rozet çiçek, hilal, gül, lale, sümbül gibi bitki motiflerine eşlik etmektedir. Yaprak motifi, diğer motiflerle beraber kullanıldığında formlarda farklı üsluplar ortaya çıkmaktadır. Her ustanın kendine göre yorumlamaları da dikkat çekmektedir. Yaprak motiflerin formlardaki bütünlüğünü incelersek gövdenin ön kısmında tek bir yaprak kabartması yer alırken, yaprağın sade olması ve tek çizgilerle damarlarının çizilerek forma monte edilmiştir.

Resim 2.7. Maşrapa 19 yy.sonu

Yükseklik 16,3 cm, ağız ç. 10, 7cm. dip ç. 8,6cm.

Kaynak: Çanakkale Seramikleri Suna-İnan Kıraç Koleksiyonu s.55

2.2. Hayvan Motifleri

18.yy. yarısı ve 19.yy. ilk yarısında görülen tabaklarda hayvan figürü olarak, en çok tek ya da iki kuş, özellikle tavus kuşu, balık ve zürafa dekorları karşımıza çıkmaktadır (Öney,1971: 7-8). Tabakların ortasında simetrik olarak uzun kuyruklu kuşlar dekorlanırken, stilize edilmiş bitki tasvirleri de yer alır. Tavus kuşu örneğinde, ön kısmında büyük çiçek figürleri çizilirken, kuyruk kısmında çeşitli dekorlar da yapılmıştır. Bazen de iki kuşun tünediği dal ve alt kısmında bitkisel motiflerin yer aldığı görülmektedir (Öney,1971: 28). Zürafa ve balık figürleri tabaklara silüet şeklinde çizilmekte, onlara bitkisel motiflerin eşlik etmektedir.

Resim 2.8. Çukur Tabak 1750-1850

Yükseklik 5,5 cm, çap 23,5cm.

Kaynak: Öney, 1971: resim 47

Geleneksel Çanakkale Seramiklerinde hayvan figürleri, tabak, testi ve kaplarda görülür. Tabaklarda daha sade anlatımlar kullanılmakta ve bunlara bitkiler eşlik etmektedir. Dik formlar at, deve, boğa, aslan gibi ayakta duran, bir tabla üzerinde oturan, ayakları bilezikli, uzun bacaklı ve eyerli hayvan figürleri görülmektedir.

Hayvan betimlemelerinde eğlenceli bir şekilde ağzı açık gülen aslan figürü yer alırken, stilize edilen at, boğa, deve örnekleri, kırmızı çamur üzerine beyaz astarlı, yeşil, sarı, şeffaf sırlıdır. Bütün hayvan figürlü kapların ön gövdesinde rozetler yer alırken, kıvrık dallarla bezenmiştir. Hayvan figürü formunda kaplarda, kuyruk üzerinde bir doldurma deliği, ağız kısmında boşaltma açıklığı bulunur. Kimi hayvan formunda kaplarda kuyruk kısmı dekoratif kıvrımlarla yeleye kadar uzatılmıştır. Yüz ve yele detaylarında barbutin tekniği kullanılmıştır (Kıraç, 1996: 116).

Ağızları at başlı, boyunları kanatlı, ayaklı ve şişman gövdeli testilerde ise, “gövdenin ön ve yan kısımlarında çiçek, rozet, yaprak şeklinde kabartmalar, iki yanında içine çiçek veya mum koymak için laleye benzer veya cep şeklinde içi çukur çıkıntılar görülür. Boynun etrafında çelenk gibi bir çerçeve, aradaki boşluklarda güller veya diğer çiçekler yer alır” (Öney, 1971: 12).

Resim 2.9. Aslan biçiminde kap 19.yy.sonu 20.yy.başı

Yükseklik 23,5 cm, u 20,5cm

Kaynak: Çanakkale seramikleri Suna-İnan Kıraç Koleksiyonu, s.85.

2.2.3. Gemi Ve Yelkenli

Yelkenli motifli tabaklar ise, 18.yy. ikinci yarısından 19.yy. ilk yarısına kadar kaliteli örneklerdir. Krem astar üzerine mor, kahverengi, sarı ve turuncu ile dekorlandırılmış orijinal ve esprili desenleriyle Çanakkale Seramiklerinin en ilginç örneklerini oluşturmaktadır (Öney,1971: 6). Tabak örneklerine bakıldığı zaman ortası kaplayan yelken motifi büyük bir kalyon şeklinde, ya da küçük yelkenli, kayık şeklinde karşımıza çıktığı görülmektedir. Şişmiş yelkenlilerin tabağın formuna göre uygun bir şekilde fırça dekoruyla uygulandığı ve satranç tahtası şeklinde desenlendirilen tekneler görülmektedir. Genellikle yelkenlilerin altında stilize çizgiler ile kompozisyonu tamamlamak için küçük sandallar yer almaktadır. Deniz dalgalarının ise birkaç serbest fırça vuruşuyla yapıldığı ve rüzgarda dalgalanan bayrak ve flamaların kompozisyonlarda ayrı bir hareket katarak bir bütünlük oluşturmaktadır. Aynı zamanda üçlü yelkenli grubu ve hatta bayraklı iskele buluş ve kompozisyon zenginliğini işaret etmektedir (Öney,1971:6). Yelkenli tabaklarda kenar bordürü kafes motifi ve etrafı çizgili damla motifi şeklinde görülmektedir.

Resim 2.10. Çukur Tabak 1750-1850

Yükseklik 32 cm, h.7cm

Kaynak: Öney, 1971: s.28.

2.2.4.Mimari Öğeler

Mimari öğeler en çok 18. yy. ikinci yarısında ve 19. yüzyılda tabaklarda köşk, cami tasvirleriyle karşımıza çıkmaktadır. Krem rengi zemin üzerine mor, kahverengi, turuncu ve sarı renklerle büyük bir cami ve köşk kompozisyonları yer alır (Öney, 1971: 7). “Cami ve mescitler tek veya ayrı yapılar halinde kubbeleri, ince minareleri, stilize şerefeleri ve hatta alemleri ile canlandırılmıştır. Muhtelif katlar çizgilerle, pencere ve diğer unsurlar beneklerle belirtilmiştir” (Öney, 1971: 7).

Mimari öğelerin yanında kompozisyonların içinde stilize edilen servi, yollar, çiçekler ve bazılarında kuş figürleri yer almaktadır. Bazı formlarda deniz kenarında olduğu belirtmek için çizilen mimari öğenin ön kısmında dalga biçiminde stilize kayık görülür.

Yan yana sıralanmış köşklere cumbalı çıkma, kuşlar stilize bir şekilde dekor uygulanmıştır. Tabakların kenar bordürlerinde kafes motifi yer almaktadır. Aynı kafeslerin yer yer cami ve köşkların üzerinde de yer aldığı görülmektedir. Mimari tasvirler tabağın yuvarlağı içine yerleştirilirken kompozisyon, tabiat ve mimar unsurlar birlikte verilmiştir.

Resim 2.11. Çukur Tabak 1750-1850

Yükseklik 32 cm, h.8cm

Kaynak: Öney, 1971: s.41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GELENEKSEL ÇANAKKALE SERAMİKLERİNDEN ÇIKIŞLI MOTİF VE BETİMLEME UYGULAMALARI

Geleneksel Çanakkale Seramiklerinde görülen motif ve betimlemelerden yola çıkarak aynı geleneği sürdürmek amacıyla Çanakkale’de günümüzde var olan kümes hayvanları, olta balıkçılığı ve yelkenlerden çıkışlı çalışmalar yapılmıştır. Rüzgârın ve denizin etkisinin olması sebebiyle sörf etkinlikleri gözlemlenip, serbest fırça dekoruyla birlikte güncel betimleme araştırmalarında kullanılmıştır.

Uygulamalarda üç ayrı yaklaşım izlenmiştir. Birincisi geleneksel motiflerin kendi içerisinde, dönüşüme ve değişime açık karakteri çarkı felek motifi ile örneklenmiş, çarkı felek motifi horoz ve tavuk motifi olarak etüt edilmiştir. İkincisinde Çanakkale’ye ait güncel konular geleneksel serbest fırça dekoru tekniği ile resmedilmiştir. Üçüncüsünde ise güncel gemi ve balıkçılık konularını içeren betimlemeler, hem serbest fırça dekoru hem de betimleme içerisinde Geleneksel Çanakkale Seramikleri motifleri kullanılarak uygulanmıştır.

3.1. Geleneksel Motiflere Bağlı kalarak Motif Geliştirme: Geleneksel Çanakkale Seramiklerinde Yer alan Çarkıfelek Motiflerinin Horoz ve Tavuk Figürü Motifi Şeklinde Yorumlanması

Geleneksel Çanakkale Seramiklerinde görülen çarkıfelek motifinden çıkışlı kümes hayvanları, horoz ve tavuk figürleri, genel özellikleri incelenerek, yeni geleneksel motif önerileri olarak sunulmuştur.

Geleneksel motiflerin kendi içerisinde değişime izin veren karakteristikleri değerlendirilerek iki temel grupta uygulamalar yapılmıştır: Birinci grupta, Geleneksel Çanakkale Seramiklerinde görülen çarkıfelek motifinden çıkışlı tavuk ve horoz motifleri geliştirilmiştir. Aynı zamanda geleneğin izinden giderek geleneği yaşatmak hedeflenmiştir. İkinci grupta, madalyon motiflerine geliştirilen horoz motifleri yerleştirilerek madalyon motiflerinde çeşitlenme çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Serbest fırça dekorunun etkisi ile çarkıfelek motifi geçmişte de çeşitlilik gösteren şekillerde uygulanmıştır. Kendi içinde değişime ve dönüşüme açık çarkıfelek motifinin hareketli yapısından yola çıkılarak, kümes hayvanları izlenmiş, etüt edilmiş, kümes

hayvanlarının yapısal özellikleri ve hareketleri çarkıfelek motifinde yer alan kıvrımların yönelimleriyle sağlanmaya çalışılmıştır. Horoz, tavuk motifleri geliştirildikten sonra, madalyon motiflerinin içerisine yerleştirilerek, Geleneksel Çanakkale Seramiklerinde madalyon motiflerinde çeşitlenme sağlanmaya çalışılmıştır.

Resim 3.1. Horoz. Fotoğraf: Sonay Demir

Horoz ve tavuk figürü, çalıştığım yerde bulunan kümes hayvanlarının hareketlerinin gözlenmesi, koşarken, bir yerden bir yere yetişmeye çalışırken, ağaç altında dinlenirken incelenmesi ile ortaya çıkmıştır.

Gözlem, fotoğraflama ve gerçekçi desenlerinin çizilmesinin ardından, figürlerdekine benzer görsel hareketliliği veren ve çeşitlenebilen çarkıfelek motifi ile kümes hayvanları motif olarak görülmeye çalışılmıştır. Hem horoz ve tavuk figürünün hem de çarkıfelek motifinin kendine has özelliklerini kaybetmeden, yeni motiflere ulaşılmıştır. Horozun kendine has özelliği, kendinden emin duruşu, dik başlı oluşu, tavuk peşinde koşarken hareketleri motiflere aktarılmıştır.

Resim 3. 2.Horoz eskiz çalışmaları

Teknik: Kâğıt üzerine guaj boya,2019

Resim 3. 3.Horoz eskiz çalışmaları

Teknik: Kâğıt üzerine guaj boya,2019

Günlük hayatta gerek eti, gerek yumurtaları ile zihnimizde ve beslenmemizde büyük bir öneme sahip olan tavuklar; horoza göre daha sakin, yavaş hareket eden kendi halinde canlılardır. Doğal yaşamlarında horoz ön planda, koruyucu ve kollayıcı, tavuğun ise daha çok yapıcı tavır sergilediği incelenmiştir. Tavuğun yem yerken, tüylerini temizlerken halleri daha durağan anlatılırken, horozun tavuğu kovalayan agresif ruh hali daha hareketli ve sert kıvrımlarla motiflere aktarılmaya çalışılmıştır.

Resim 3. 4. Çukur Tabak 19. yy. ilk yarısı

Y: 9 cm, Ağız ç: 26 cm, dip ç: 6. 5cm.

Kaynak: Çanakkale Seramikleri Suna İnan Kıraç Akdeniz
Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Yayınları, s. 30.

Resim 3. 5. Çarkifelek motifinden çıkışlı horoz motifi

Teknik: Guaj boya,2019

Resim 3.6. Çukur Tabak 19. yy. ilk yarısı y.:
7,1 cm,Ağız ç.: 24,9 cm,Dip ç.: 6,3 cm.

Kaynak: Çanakkale Seramikleri Suna İnan Kıraç
Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü
Yayınları, s. 30

Resim 3.7.Çarkıfelek motifinden yola çıkışlı horoz
motifi. Teknik: Guaj boya,2019.

Resim 3.8. Çarkıfelek motifinden yola çıkışlı horoz
motifi. Teknik: Guaj boya,2019.

Resim 3.9. Çukur Tabak 19. yy. ilk yarısı
y: 9 cm, ağız ç.: 24,3 cm, dip ç.: 6,8 cm

Resim 3.10. Çarkıfelek motifinden yola çıkışlı horoz motifi. Teknik: Guaj boya, 2019.

Resim 3.11. Çarkıfelek motifinden yola çıkışlı horoz motifi. Teknik: Guaj boya, 2019.

Resim 3.12. Çukur Tabak 19. yy. ilk yarısı

y: 5. 8cm, Ağız ç.: 19,1 cm, dip ç.: 6,5 cm

Resim 3.13. Çarkıfelek motifinden çıkışlı tavuk motifi. Teknik: Guaj boya, 2019.

Resim 3.14. Çarkıfelek motifinden çıkışlı tavuk motifi. Teknik: Guaj boya, 2019.

Resim 3.15. Çarkifelek motifinden çıkışlı horoz motifi.

Teknik: Guaj boya, 2019

Resim 3.16. Çarkifelek motifinden çıkışlı horoz motifi.

Teknik: Guaj boya, 2019.

Resim 3.17. Pano çalışması, 2019.

Resim 3.18. Pano çalışması, 2019.

Resim 3.19. Pano çalışması, 2019.

Resim 3.20. Pano çalışması, 2019.

Resim 3.21. Pano çalışması, 2019.

Horoz ve tavuk motifleri için 12x12 ve 12x24 cm. ölçülerinde plakalar şekillendirilmiştir. Deri sertliğinde plakalara astar sürülerek kurutulmaya bırakılmıştır. Kurumuş olan plakalar 980 °C’de pişirilmiştir. Astarlı bisküvi plakalar üzerine sır altı dekor tekniğiyle motifler aktarılmış, şeffaf sır ile sırlanmış, 1040°C’de pişirilmişlerdir.

Madalyon ve günceli betimleyen konularda geliştirilen tasarımlar çömlekçi çarkında şekillendirilen, kırmızı kilden çukur tabaklar üzerinde verilmiştir. Deri sertliğinde tabaklara beyaz astar uygulanmış ve bisküvi pişirimi 980 °C’de yapılmıştır. Bisküvi pişirimi sonrası sır altı serbest fırça dekor tekniğiyle, daha önce kağıt üzerinde geliştirilen motif ve betimlemeler tabaklara aktarılmıştır.

Kısacası; çarkifelek motifinden yola çıkarak tavuk ve horozların kendine has karakteristik özelliklerini kaybetmeden ve sade, yalın tek fırça vuruşuyla anlatmak istediğim özellikleri, hem de gelenekten uzaklaşmadan günümüze yeni motifler üretmek amacıyla yaptığım bir çalışmadır. Bu çalışmalarda en keyif aldığım nokta ise, tavuk ya da horozu bile yorumlarken birbirinden farklı motifler ortaya çıkararak, aynı zamanda var olan geleneği de bozmadan günümüze çağdaş yorumlamalara örnekler sunmaktır.

Resim 3.22. Çukur Tabak 18 .yy. sonu
y: 6 cm. ağız ç.: 23,6 cm, dip ç.: 6,8 cm.

Resim 3.23. Madalyon içerisine yerleştirilen horoz motifi.
Teknik: Guaj boya, 2019.

Resim 3.24. Madalyon içerisine yerleştirilen horoz motifi. Teknik: Guaj boya, 2019.

Resim 3.25. Çukur Tabak 2019

y: 6 cm., ağız ç.: 18,5cm, dip ç.:4,5 cm.

Resim 3.26.Çukur Tabak 2019

y: 6 cm, ağız ç.: 18,5cm, dip ç.:4,5 cm.

3.2. Günceli Konu Alan Yorumlar

Geleneksel Çanakkale Seramiklerinin betimlemelerinde güncel yaşam ve doğa yansıtılmıştır. Çanakkale’de günümüzde mevcut olguların yorumlanmasıyla, Geleksel Çanakkale Seramiklerinde izlenilen yoldan gidilmesi ile gelenek ile bir köprü kurulacağı düşünülmüştür. Çağdaş Çanakkale’de de geçmişte olduğu gibi deniz kültürü etkin bir unsurdur. Güncel deniz kültürüne bağlı veriler yorumlamalara konu olmuştur.

Çanakkale’de olta balıkçılarının bisiklet ya da motor ile deniz kenarına gelip vakit geçirdikleri, oltalarına yem takıp, denize saldıktan sonra bekledikleri, teknesi olanların akşam saatlerinde ise, denizden açılarak balık tutmaya gittikleri izlenmiştir. Teknede ve kıyıda olta balıkçılığı yorumlanmıştır. Geleneksel Çanakkale Seramiklerinde görülen yelkenli motifleri birebir etüt edilmiş ve ardından günümüzde var olan deniz taşıtları geleneksel dekor tekniği ve motiflerden yararlanılarak betimlenmiştir.

Çanakkale Yelken Kulübünde yapılan sporlardan sörf etkinliklerini, çalıştığım yere bitişik konumda olması nedeniyle izledim. Sörf etkinlikleri, rüzgâr kuvvetli estiği zamanlarda yapılıyordu. Denizde sporcular rüzgâra göre hareketlerini belirliyor, rüzgârla bir bütün oluyorlardı. İzlenime dayalı olarak, sörf sporcuları ve kıyıda olta balıkçılığı yapanlar herhangi bir motiften yararlanmaksızın sadece Geleneksel Çanakkale Seramikleri serbest fırça dekoru tekniğiyle uygulanmıştır.

3.2.1. Geleneksel Çanakkale Seramiklerinde Uygulanan Serbest Fırça Dekorü Tekniği Kullanarak Günceli Betimleme: Yelkenli Sörf ve Olta Balıkçılığı

Çanakkale’de yapılan bir sporların başında gelmektedir. Ülkemizde rüzgar sörfü denilince akla gelen ilk yerlerden biri de Çanakkale’dir. Sert ve güçlü rüzgârları ile bu eğlenceli sporu büyük keyif alarak yapılabilir. Sörfçü yorumlarında, ilk etapta her gün sporcular izlenmiş, sörf esnasındaki hareketleri yalın çizgilerle ifade edilmeye çalışılmıştır. İzlenimlerden akılda kalan hareketlerden yola çıkarak sörfçüler Geleneksel Çanakkale Seramiklerindeki tek bir fırça vuruşuyla, onların denizdeki hareketleri ile anlatılmıştır. Sörfçüler denizin üzerinde sporlarını yapsalar bile, deniz rüzgârla bir bütün olarak görülmüş, rüzgârın hareketli ve yoğun olduğu zamanda daha hareketli, durağan haldeyken düz seyir halinde çizerek yansıtmaya çalışılmıştır. Geliştirilen betimlemeler kırmızı çamur ile çömlekçi tornasında şekillendirilen, üzerine beyaz astar uygulanan tabaklara, 980 °C bisküvi pişirimi sonrası, serbest fırça dekoruyla aktarılmıştır.

Balıkçıları deniz kenarında oltasını atmış beklerken betimlenmiş, yine Geleneksel Çanakkale Seramiklerinde görülen fırça dekorlarından yola çıkarak, en yalın halde tek bir fırça vuruşuyla anlatılmaya çalışılmıştır.

Resim 3.27. (<http://www.gestcard.com.tr> 27.07.2019, 02.14)

Resim 3.28. Bayan sörfçü etütleri. Teknik: Guaj boya, 2019.

Resim 3.29. Sörfçü etütleri. Teknik: Guaj boya, 2019.

Resim 3.30. Sörfçü etütleri. Teknik: Guaj boya, 2019.

Resim 3.31.Sörfçü etütleri. Teknik: Guaj boya, 2019

Resim 3.32. Çukur Tabak, 2019.
y: 6 cm., Ağız ç.: 18,5cm, dip ç.:4,5 cm.

Resim 3.33.Çukur Tabak, 2019.
y: 6 cm. ağız ç.: 18,5cm, dip ç.:4,5 cm.

Resim 3.34. Çukur Tabak 2019
y: 6 cm., Ağız .: 18,5cm, dip .:4,5 cm.

Resim 3.35. Çukur Tabak 2019
y: 6 cm., Ağız .: 18,5 cm., dip .:4,5 cm.

Resim 3.36. Deniz kenarında olta balıkçılığı.

Teknik: Guaj boya,2019

Resim 3.37. Deniz kenarında olta balıkçılığı

Teknik: Guaj Boya,2019

Resim 3.38. Çukur Tabak, 2019.
y: 6 cm., ağız .: 18,5cm, dip .:4,5 cm.

Resim 3.39. Çukur Tabak, 2019.
y: 6 cm., ağız .: 18,5cm, dip .:4,5 cm.

3.2.2. Günceli Betimleme: Geleneksel motiflerden yararlanılarak güncel deniz taşıtları betimlemeleri

Çanakkale'ye özgü geleneksel fırça vuruşuyla güncel deniz taşıtları yorumlanmıştır. Yorumlama öncesi, gözlem ve fotoğraf çekimleri yapılmıştır. Güncel taşıtların formlarındaki karakteristiklerini belirleyerek sadeleştirme ve geleneksel fırça vuruşunun yanı sıra geleneksel motiflerle birlikte ifade etme araştırmaları yapılmıştır.

Resim 3.40. Çanakkale Kordon, 2018. Fotoğraf: Sonay Demir.

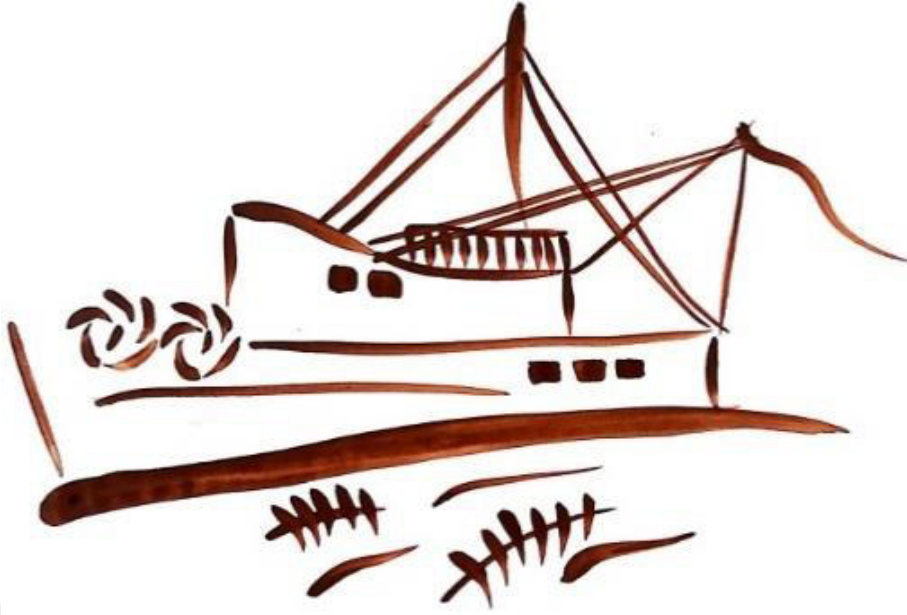
Resim 3.41. Çanakkale Kordon, 2018. Fotoğraf: Sonay Demir.

Resim 3.42. Gestaş yorumu Teknik: Guaj boya, 2019.

Resim 3.43. Yelken yorumu. Teknik: Guaj boya, 2019.

Resim 3.44. Yelken yorumu. Teknik: Guaj boya, 2019.

Resim 3.45. Balıkçı teknesi yorumu Teknik: Guaj boya,2019

Resim 3.46. Teknesiyle açılmış balıkçı yorumu.

Teknik: Guaj boya, 2019.

Resim 3.47. Teknesiyle açılmış balıkçı yorumu.

Teknik: Guaj boya, 2019.

Resim 3.48. Teknesiyle açılmış balıkçı.

Teknik: Guaj boya, 2019.

Resim 3.49. Teknesiyle açılmış balıkçı.

Teknik: Guaj boya, 2019.

Resim 3.50. Çukur Tabak, 2019.
y: 5,5 cm. ağız .: 18,5cm, dip .:4,5 cm.

Resim 3.51. Çukur Tabak, 2019.
y: 5,5cm. ağız .: 18,5cm, dip .:4,5 cm.

Resim 3.52. Çukur Tabak, 2019.
y: 6 cm. ağız ç.: 16,5cm, dip ç.:4,5 cm.

Resim 3.53. Çukur Tabak, 2019.
y: 6 cm. ağız ç.: 18,5cm, dip ç.:4,5 cm.

Resim 3.54. Çukur Tabak, 2019.
y: 6 cm., ağız ç.: 16,5cm, dip ç.:4,5 cm.

Resim 3.55. Çukur Tabak, 2019.
y: 6 cm., ağız ç.: 16,5cm., dip ç.:4,5 cm.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Geleneksel Çanakkale Seramiklerinde motif ve betimlemeler sürdürülebilirlik sağlayan başlıca unsurlardır. Geleneksel niteliklerini kaybetmeden değişime izin veren karakter gösterirler. Kendi içerisinde de çeşitlilik gösteren Geleneksel Çanakkale Seramikleri, bezeme unsurlarının birbirleriyle oluşturdukları çeşitlilikle, her uygulamada gelenek içerisinde kalan bir yeni örneği oluşturabilirler. Mevcut motiflerin ve betimleme yaklaşımlarının dışında serbest fırça dekoru bu değişim ve çeşitlenmeye izin verir.

Tez çalışmasında az sayılabilecek örnekle bu çeşitlenme horoz tavuk ve madalyon motifleriyle örneklendirilebilmiştir.

Uygulamalarda ikinci yaklaşım geleneksel üretim tekniklerini koruyarak Çanakkale'ye ait güncel konularında motif ve betimlemeler çalışmak olmuştur. Çağdaş ve geleneksel Çanakkale seramiği niteliğinde bu araştırmalar, motif ve betimlemeler zaman içerisinde geleneksel olanın içerisinde yer alma potansiyeli taşımaktadır.

Yine güncele dair konuları geleneksel motiflerle çalışmak ve betimlemeler üretmek Geleneksel Çanakkale Seramiklerindeki motifler ve betimlemelerdeki geçmişin izlerinin günümüze ait olana taşınmasını sağlamışlardır.

Geleneksel Çanakkale Seramiklerinin her yönüyle analizi ve sürdürülebilir değerlerin belirlenmesi çağdaş üretimlerine yön verecektir. Benzer uygulamaların çoğalması ile çok sayıda Geleneksel Çanakkale Seramikleri kapsamında değerlendirilebilecek seramikler üretilabilecektir.

KAYNAKÇA

- Altun, A. (1997). Osmanlı' da Çini Seramik Öyküsü, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
- Arcasoy, A. (1983). Seramik Teknolojisi, Beşiktaş
- Ayda, D. (1997). Çanakkale Seramikleri, Vakıflar Dergisi 26. Sayı
- Erbek, M. (2002). Çatalhöyük'ten Günümüze Anadolu Motifleri, T.C. Kültür Bakanlığı
- Kıraç, S. İ. (1996). Çanakkale Seramikleri, Akdeniz Medeniyetler Araştırma Enstitüsü
- Kubat, L. (2002). Seramik Yüzeyler üzerinde Akıtma Dekorunun Araştırılması ve Uygulaması, Eskişehir
- Ocvirk, O. G., Stinson, R. E., Wigg, P. R., Bone, R. O., & Cayton, D. L. (2015). Sanatın Temelleri. Karakalem Kitabevi Yayınları, İzmir.
- Okumuş, H. (2000). Çanakkale Seramiklerinde Form ve Dekor İlişkileri
- Öney, G. (1971). Türk Devri Çanakkale Seramikleri, Ankara
- Öney, G. (1991). Türk Çini ve Seramikleri Sadberk Hanım Müzesi, İstanbul
- Tekiye, M. M. (2015). Seramik Yüzeylerde Fırça ile Dekor, Ankara
- Sanay, F. (1989). Türk Dönemi Çanakkale Seramiklerinin Dünü ve Bugünü
- Sevim, S. (2007). Seramik Dekor ve Uygulama Teknikleri

İnternet Kaynakları

- http://seramik.kaleicimuzesi.com/seramik_tr.php?sid=117&page=16, E.T.: 22.06.2019
- http://seramik.kaleicimuzesi.com/seramik_tr.php?sid=262&page=35, E.T.: 22.06.2019
- http://seramik.kaleicimuzesi.com/seramik_tr.php?sid=267&page=36, E.T.: 22.06.2019
- <http://sozluk.gov.tr/>, E.T.: 22.06.2019
- <http://www.gestcard.com.tr/gestcardweb/gestcard/blog/ruzgar-sorfu-nedir-canakkale-windsurf.html>, E.T.: 27.07.2019
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5caf78cda b4a44.95879182, E.T.: 11.04.2019
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5caf78d5 dc3960.54797835, E.T.: 11.04.2019
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5cb6d635 74de23.60940874, E.T.: 17.04.2019
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5cb9743c 139bd0.11985649, E.T.: 19.04.2019
- http://www.unutulmussanatlar.com/2012/12/bezeme-sanat_73.html, E.T.: 28.03.2019 saat 22:58
- http://www.unutulmussanatlar.com/2012/12/bezeme-sanat_73.html, E.T.: 28.03.19 22:58

<https://edebiyatvesanatakademisi.com/tezhip-hat-bezeme-cilt/bezeme-nedir-ve-bezeme-turleri/2257>, E.T.: 17.04.2019

<https://www.egitimler.info/nedir-ne-demektir/barbutin-nedir/>, E.T.: 18.04.2019

https://www.google.com/search?q=gestaş+1980&tbm=isch&tbs=rimg:CdAmlHvqIBseljj3FnpeTdBuNB_1sf0NUzNfk_15_1rCZjqHcjde4YxKwsaFlj4l6US3F3iaEgy5iAchfDaMm6nMNHrISoSCfcWel5N0G40EWbFbgI4RTQqKhIJH-x_1Q1TM1-QR9P-6Klv5rVIqEgn_1n-sJmOodyBHhWU6LiDU14SoSCd17hjErCxoW, E.T.: 27.07.19

https://www.google.com/search?q=tavuk+resimleri&rlz=1C1AZAA_enTR750TR750&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=IM26m

X3BCF6gM%253A%252CFbcJdJHMKVOIXM%252C_&vet=1&usg=AI4_-kSW7aFSzp8OyJixHdZL94UGFhEDCw&sa=X&ved=2ahUKEwjbwLHJ6vTiAhWIsKQKHUzFDMsQ9QEwB3oECAMQEG#imgdii=N7BioHzStsaeBM:&imgrc=4kDSgKC2HXmMDM:&vet=1, E.T.: 18.06.2019

https://www.google.com/search?q=tavuk+resimleri&rlz=1C1AZAA_enTR750TR750&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=IM26m

X3BCF6gM%253A%252CFbcJdJHMKVOIXM%252C_&vet=1&usg=AI4_-kSW7aFSzp8OyJixHdZL94UGFhEDCw&sa=X&ved=2ahUKEwjbwLHJ6vTiAhWIsKQKHUzFDMsQ9QEwB3oECAMQEG#imgrc=IM26m-X3BCF6gM:&vet=1, E.T.: 18.06.2019

[<https://www.haberler.com/canakkale-bogazi-nin-eski-araba-vapurlari-2594538-haberi/>, E.T.: 27.07.19](https://www.google.com/search?rlz=1C1AZAA_enTR750TR750&biw=1366&bih=608&tbm=isch&sa=1&ei=qz5JXfD8IdGIjLsPvK6I6A8&q=gesta%C5%9F+1980+&oq=gesta%C5%9F+1980+&gs_l=img.3...1441.4671..5570...0.0..0.284.1483.0j8j1.....0...1..gws-wiz-img.....35i39j0i8i30j0i24.ChqdIgIXbZM&ved=0ahUKEwiw_pSE7u3jAhVRBGMBHTwXAv0Q4dUDCAY&uact=5#imgdii=3XuGMSsLGhZrVM:&imgrc=0CaUe-ogGx60YM:, E.T.: 27.07.19</p>
</div>
<div data-bbox=)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : DEMİR, Sonay
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum Tarihi ve Yeri : 21.10.1986 / İSVİÇRE
Telefon : +90 555 699 48 93
E-mail : sonaydemir860@gmail.com

Eğitim

<i>Derece</i>	<i>Eğitim Birimi</i>	<i>Mezuniyet Tarihi</i>
Yüksek lisans	ÇOMÜ SBE Seramik Ana Sanat Dalı	
Lisans	ÇOMÜ GSF Seramik Bölümü	2014
Lise	Süleyman Çakır Lisesi	2003

İş Deneyimi

<i>Yıl</i>	<i>Yer</i>	<i>Görev</i>
2015-2019	ÇYDD (Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği)	Seramik Öğretmenliği
2012-2014	Reyhan Seramik Sanat Atölyesi	Seramik
2012-2012	Çasem Staj	Seramik

Yabancı Dil

İngilizce

Yayın

Arkeolojik Buluntu Olarak Pişmiş Tarihi Eserler Neolitik Dönemde Ana Tanrıça Heykelleri. 7.Uluslararası Pişmiş Seramik Sempozyumu. Eskişehir, 2013.

Sergiler ve Mesleki ve Sanatsal Etkinliklere Katılım

- 2019 8.Uluslararası Gölcük Seramik Sempozyumu Seramik Sergisi
- 2018 UNICERA, CNR EXPO Seramik Banyo Mutfak Fuarı Çomü Sergi İstanbul
- 2018 Ustalarla Geleneksel Çanakkale Seramikleri Çalıştayı ve Sergisi-1 Çanakkale
- 2018 15.Altın Testi Seramik Yarışması Sergileme İZMİR
- 2017 Geleneksel ve Çağdaş Çanakkale Seramik Karma Seramik Sergisi
- 2017 Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bahar Şenlikleri Seramik Topluluğu Etkinliğine Katılım
- 2014 1.Dumlupınar Seramik Yarışması Sergileme KÜTAHYA
- 2014 Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Mezuniyet Sergisi
- 2014 23.Uluslararası 23.Nisan Çocuk Şenliğine Katılım LÜLEBURGAZ
- 2014 4.Uluslararası Uşak Karo Yarışması Sergileme Uşak
- 2014 Çanakkale Seramik Müzesi Kadın Konulu Karma Sergi
- 2013 Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi GSF Öğrenci Karma Sergisi
- 2012 3.Uluslararası Uşak Karo Yarışması Sergileme Uşak